

CANON BEROEPSVERENIGINGEN SOCIAAL WERK

Introductie

Sociaal werk werd in Nederland gedurende het grootste deel van de 20e eeuw georganiseerd door 'het particulier initiatief'. Tot in de jaren zeventig duidde men met dit begrip

aan dat niet de overheid, maar organisaties van burgers de dienst uitmaakten als het gaat om het vormgeven van sociale hulp en ondersteuning. Veel van deze activiteiten werden lange tijd in hoofdzaak ook verricht door burgers. Pas veel later in de twintigste eeuw, toen beroepskrachten het heft in professionele handen namen, werden zij vrijwilligers genoemd. We hebben het dan over de armenzorg, de kinderbescherming, het buurtwerk, et cetera.

'Particulier' betekende ook dat de financiering van het sociaal werk overwegend door verbanden van burgers werd opgebracht. Burgers trokken er hun portemonnee voor. Niet alleen de rijken, maar ook de minder vermogenden die via collectes in de kerkbanken, op straat of huis-aan-huis bijdroegen aan het financiële reilen en zeilen van het particulier initiatief. De (lokale) overheid betaalde alleen die ondersteuning die niet door het particulier initiatief werd geboden. Niet zelden waren dat de allerarmste, meest kwetsbare burgers.

Pas ver in de 20e eeuw werd deze financiering door de overheid overgenomen, zelfs in die mate dat wij ons thans niet meer kunnen voorstellen dat het sociaal werk zonder overheidsfinanciering mogelijk is.

Digitaal

Deze canon kent ook een digitale versie: www.canonbpsw75.nl. Hier zijn ook verwijzingen te vinden naar de achterliggende documenten en relevante literatuur.

Levensbeschouwelijke zuiverheid

Voor de ontwikkeling van het beroep sociaal werker heeft deze geschiedenis grote gevolgen gehad. Anders dan bijvoorbeeld artsen, architecten, advocaten en psychiaters werd de ontwikkeling van het beroep in ons land niet ter hand genomen door een stevig aan de weg timmerende beroepsorganisatie, maar door bestuurders, de regenten van het particulier initiatief. Zij zorgden via landelijke overleggraden als de Nederlandse Vereniging voor Armenzorg en Weldadigheid (1908) en daaraan gelieerde tijdschriften voor de verspreiding van de vakinformatie. Voor de meeste bestuurders van het particuliere initiatief was het bewaken van de levensbeschouwelijke zuiverheid een grotere zorg dan een effectieve toepassing van een professionele werkwijze.

Anders dan in andere landen, zoals Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, ontstond er in Nederland daarom pas na de Tweede Wereldoorlog een serieuze beroepsvereniging: de Nederlandse Bond voor Maatschappelijk Werkers, die in 1947 werd opgericht. Helaas zonder de katholieke vakbroeders, die wel wilden meedoen, maar door de bisschoppen terug werden gefloten. Drie maanden nadat de Bond was opgericht, kwamen de katholieken met een eigen beroepsorganisatie, die pas in 1969 samensmolt tot de Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers.

Geringe animo

Deze bijzondere geschiedenis heeft ertoe bijgedragen dat het vak sociaal werk in het brede palet van sociale beroepen er maar heel moeizaam in is geslaagd om zich een vastomlijnde status te verwerven. Het feit dat bestuurders van instellingen lange tijd als zaakwaarnemers voor de beroepsbeoefenaren optraden, heeft er bovendien voor gezorgd dat de animo om zich als professional in een eigen beroepsvereniging te organiseren in Nederland nooit erg groot is geweest. Slecht een klein percentage van de professionele sociaal werkers toonde zich bereid om zich bij een beroepsvereniging aan te sluiten en daar ook contributie voor te betalen. En omdat werkgeversverbanden de kwaliteit van het werk lange tijd tot hun eigen verantwoordelijkheid rekenden, hebben zij hun werknemers ook nooit gestimuleerd om zich aan te sluiten bij een beroepsorganisatie.

Krachtige stem

Dat het sociaal werk zich daarmee enorm tekort heeft gedaan is de belangrijkste boodschap die we met deze CANON-uitgave willen uitdragen. Het sociaal werk is een vak dat, ondanks de grote verscheidenheid, bij uitstek een podium nodig heeft waarop professionals met elkaar hun ervaringen, hun kennis, maar ook hun dilemma's, hun twijfels en overwegingen kunnen delen. Om zo de kwaliteit van hun werkzaamheden tegen het licht te kunnen houden en aan te passen aan de voortdurend veranderende omstandigheden. Dat podium is nodig als het gaat om de inhoud

doneer

word
vriendlever
ideeënmeld
een foutmail
contact

NIEUW

Casusspel
Sociaal
Werk**CANON**
sociaal werk nederland**CANON**
biografieën**CANON**
internationaal**CANON**
sociaal werk vlaanderen

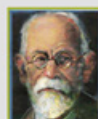
SOCIAAL WERK ALGEMEEN

GGZ

OPVANG

INTERNATIONALE
DENKERSHISTORY OF
SOCIAL WORK

VLAAMSE CANONS

RECLASSERING

VERSLAVINGSZORG

AUTISME

WMO

MAATSCHAPPELIJK WERK

ZORG VOOR DE JEUGD

PALLIATIEVE ZORG

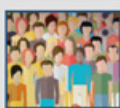
BPSW

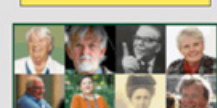
VROUWENOPVANG

VOLKSHUISVESTING

SAMENLEVINGSOPOUW

BESCHERMD WONEN

CLIENTENBEGEGING GGZ

GEHANDICAPTE NZORG (vb)

SPECIAAL ONDERWIJS

BIOGRAFISCH PORTAAL SOCIAAL WERK

CASUSPEL SOCIAAL WERK

De homepagina van het
digitale platform:
www.canonsociaalwerk.eu

van het werk, maar ook als het gaat om de organisatie, de beloning, de erkenning en de financiering van het sociaal werk. Zonder een goede en stevige beroepsvereniging zijn sociaal werkers aan externe maatschappelijke krachten overgeleverd, die ook altijd andere (financiële, politieke) belangen dienen. In de afwegingen tussen al deze belangen verdient het sociaal werk een eigen krachtige stem, die zijn overtuiging vindt in de praktijk van professionals en de noodzaak om voor de mensen met wie zij in de weer zijn de beste werkomstandigheden te creëren.

Stevig fundament

Deze *Canon beroepsverenigingen sociaal werk* is een uitgave ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de verschillende verschijningsvormen van beroepsverenigingen in de sfeer van het sociaal werk, die uiteindelijk in 2015 een gezamenlijk huis hebben gevonden in de BPSW. Het boek brengt in beeld wat er de afgelopen driekwart eeuw in gang is gezet. Het laat bijvoorbeeld zien dat de discussie over een beroepscode al teruggaat tot 1950, toen men voor het eerst wilde vastleggen wat nu eigenlijk 'een goede maatschappelijk werker' was en welke beroepspllichten daarbij hoorden. Het duurde vervolgens tot 1962 voordat er een eerste officiële versie werd vastgesteld, die sindsdien voortdurend is herijkt, geactualiseerd en naar nieuwe inzichten is aangepast en

aldus een levend en lerend kompas is gaan vormen voor de uitoefening van het beroep.

In deze *CANON*-uitgave passeren al die ingrediënten de revue die de afgelopen 75 jaar zijn ontwikkeld om aan het vak sociaal werk van een stevig fundament te voorzien. De vaak heftige strijd om professionele autonomie, de kritische houding over de samenleving, beroepsprofielen, vakbladen, beroepsregistratie, internationale uitwisseling, het is een zoekend proces van verscheidenheid naar gemeenschappelijkheid. Het laatste hoofdstuk behandelt het in september 2022 gepresenteerde beroepsprofiel van de sociaal werker waarin de nadruk ligt op het gemeenschappelijke van alle verschillende soorten sociaal werk. Wat is de gezamenlijke kern van het werk? Met dat profiel kan het vak sociaal werk de toekomst vol vertrouwen tegemoet zien.

Verleden en toekomst

Deze *Canon beroepsverenigingen sociaal werk* staat niet op zichzelf. De uitgave, tot stand gekomen in een nauwe samenwerking tussen de redactie van de *Canon sociaal werk* en de *BPSW*, maakt deel uit van een historisch project dat in 2007 van start is gegaan met het online brengen van de *Canon sociaal werk* (www.canon-sociaalwerk.eu). Dit digitale platform wil de geschiedenis van het werk van sociale professionals voor het voetlicht halen omdat deze in de technocratische cultuur van bedrijfsmatig werken steeds verder naar de achtergrond verdween.

Het *Canon Sociaal Werk*-project probeert deze tendens te keren. En niet zonder succes. Inmiddels zijn er 22 specifieke Canons en zo'n zeshonderd vensters digitaal raadpleegbaar en wordt de site jaarlijks met meer dan een kwart miljoen bezoeken vereerd. Van verschillende Canons zijn boekedities verschenen (zie colofon achter in deze uitgave). Deze *Canon beroepsverenigingen sociaal werk* is de negende in de reeks.

Dat alles is een verheugend teken. De sociale geschiedenis lijkt terug te keren van weggeweest. Voor de ontwikkeling van het vak sociaal werk is dat niet onbelangrijk. Marie Kamphuis, grondlegster van het moderne sociaal werk en lid van het bestuur van de eerste beroepsvereniging, formuleerde het heel scherp: 'Men ziet van de toekomst ongeveer evenveel als het inzicht in het verleden reikt.' Dat is precies wat we met deze *Canon beroepsverenigingen sociaal werk* willen bereiken.

November 2022

Jan Willem Bruins (directeur BPSW) en Jos van der Lans (eindredacteur Canon sociaal werk)

Wat is een canon?

De *Canon beroepsverenigingen sociaal werk* sluit aan bij de definitie die wordt gehanteerd door de officiële canon van de Nederlandse geschiedenis, zoals die in 2007 is gepubliceerd (zie: www.entoen.nu). Een canon (met de klemtoon op de eerste lettergreep) is een geheel van teksten, beelden en gebeurtenissen die met elkaar een referentiekader vormen, die geïnteresseerden kan helpen om historische inzichten op het alledaagse handelen van actieve burgers, professionals en beleidsmakers te betrekken.

INHOUD

- 1903** **Vereniging van Woningopzichteressen** p. 7
Vrouwenemancipatie en beroepsontwikkeling – de voorlopers
- 1947** **Nederlandse Bond van Maatschappelijk Werkers** p. 11
Start beroepsverenigingen sociaal werk
- 1958** **International Federation of Social Workers (IFSW)** p. 15
Internationale samenwerking beroepsverenigingen sociaal werk
- 1962** **De eerste Beroepscode** p. 18
'Geen halfzachte juffrouwen die krotten in gaan.'
- 1969** **Sociaal werk en samenleving** p. 21
Beleidsbeïnvloeding, politiseren en sociaal activisme
- 1970** **De strijd om professionele autonomie** p. 25
De spanning tussen de eisen van het beroep en die van de werkgever
- 1978** **Nederlandse Organisatie van Welzijnswerkers** p. 30
Een open en brede beroepsorganisatie
- 1988** **Marie Kamphuis Stichting (MKS)** p. 34
Schakelen tussen werkveld en wetenschap
- 1989** **Het bestel op de schop** p. 37
Grote verscheidenheid aan organisaties, weinig power
- 1990** **Start Beroepsregister** p. 41
Opmaat voor wettelijk erkenning
- 1998** **Vakblad Maatwerk** p. 44
Van mededelingenbladen naar onafhankelijke vakbladen
- 2003** **Eerste professionele richtlijn** p. 47
Voortschrijdende standaardisering van de beroepsuitoefening
- 2008** **Onderwijsaanbod en beroepspraktijk** p. 52
De moeizame relatie tussen beroepsopleiding en beroepspraktijk
- 2015** **Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk** p. 57
Naar een sterk merk 'sociaal werk'
- 2022** **Beroepsprofiel van de sociaal werker** p. 60
Wat hebben sociaal werkers gemeenschappelijk?

Colofon

Canon beroepsverenigingen

sociaal werk is een uitgave van de Vereniging Canon sociaal werk in samenwerking met de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) ter gelegenheid van het 75-jarige bestaan van de BPSW, inclusief haar voorgangers.

ISBN 978-90-903663-5-7

NUR 130

De uitgever heeft waar mogelijk geprobeerd het copyright van de afbeeldingen te achterhalen en te eerbiedigen. De uitgever nodigt iedereen uit die meent dat het copyright is geschonden met hem contact op te nemen.

© 2022 Vereniging Canon sociaal werk / BPSW

© Op de tekst rust copyright. Maar het is juist de bedoeling dat de teksten door zoveel mogelijk mensen worden gelezen en verspreid. Daarom gelden voor de teksten uit deze publicatie de richtlijnen van Creative Commons, die erop gericht zijn kennis en informatie zoveel mogelijk mogelijk (met bronvermelding) te delen. Zie: www.creativecommons.nl.

Centrale redactie Canon

Sociaal Werk:

Sonja Appelman, Dries Claessens, Johan Gortworst, Suzanne Hautvast, Denoix Kerger, Jos van der Lans, Jan Steyaert

Tekst- en beeldredactie:

Jan Willem Bruins en
Jos van der Lans

Tekstbijdragen:

Anoushka Boet (1988),
Eelco Boss (1970, 1978), Jan
Willem Bruins (1969, 1970, 1989,
2008, 2015, 2022), Josien Hofs
(1958), Marc Hoijsink (2008), Jos
van der Lans (1903, 1947, 1978,
1989), Jurja Steenmeijer (1962,
1990, 2003), Jan Steyaert (1947).

Vormgeving:

Van Rosmalen & Schenk,
Amsterdam

Drukwerk:

Tuijtel,
Hardinxveld-Giessendam

Beelden schutbladen:

Voor: Beeldbank Amsterdam
Achter: Rob Lamping Fotografie

Centrale website:

www.canonsociaalwerk.eu

Contact:

Redactie Canon sociaal werk
Feike de Boerlaan 31
1019 KS Amsterdam
020 4194657
www.canonsociaalwerk.eu

Beroepsvereniging van
Professionals in Sociaal
Werk (BPSW)
Leidseweg 80, 3531 BE Utrecht
030 294 86 03 (ma, di, wo,
do van 09.00 tot 13.00 uur)
www.bpsw.nl
info@bpsw.nl

Prijs losse exemplaren:

€ 12,50 (exclusief 9% btw en
verzendkosten)

Bestelwijze:

E-mail: info@canonsociaalwerk.eu

Afname meerdere exemplaren:

Verkoop van meer dan drie
exemplaren kan met korting.
Mail voor de kortingstarieven
naar: info@canonsociaalwerk.eu

Overige Canon-boeken:

